

> Retouradres Postbus 30940 2500 GX

De Colleges van Gedeputeerde Staten
en Burgemeester en Wethouders van het
bevoegd gezag Wet bodembescherming

**Directoraat-Generaal
Ruimte**
Directie
Leefomgevingskwaliteit
Cluster Kennis, Bodem en
Ondergrond

Rijnstraat 8
Postbus 30940
2500 GX
Interne postcode 360
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
drs. P. Kiela
T 070-3393309

Datum
Betreft Gewijzigde Circulaire bodemsanering 2009

Kenmerk
LOK/2011054626

Geacht College,

Het bodemsaneringsbeleid is verankerd in de Wet bodembescherming en is in de Circulaire bodemsanering 2009 voor de artikelen 29, 37 en 38 nader gepreciseerd. Deze circulaire is geactualiseerd op basis van nieuwe inzichten t.a.v. de gevalsgerichte aanpak van mobiele verontreinigingen, de loodnormering en de risicobeoordeling voor ecologie en naar aanleiding van het wetsvoorstel gebiedsgericht grondwaterbeheer (Kamerstukken II 2010/11, 32 712, nr. 2). De betreffende onderdelen van de Circulaire kunnen vanzelfsprekend pas worden toegepast op het moment dat dit wetsvoorstel door de Eerste Kamer is aangenomen en in werking is getreden. In deze brief treft u de hoofdlijnen van de wijzigingen aan. Bovendien wordt ingegaan op de context van het nieuwe beleid en meer specifiek de gewenste situatie na 2015. Daar waar interpretatieruimte in de huidige wetgeving ligt, verzoek ik u in uw dagelijkse uitvoeringspraktijk alvast op de beleidswijzigingen te anticiperen.

Voornemens tot beleidswijziging na 2015

In 2015 is naar verwachting het speelveld van de bodemsector fundamenteel anders. Duurzaam gebruik van de ondergrond staat centraal. De kansen die de ondergrond biedt worden benut, met bescherming van de intrinsieke waarden en eigenschappen van de ondergrond. Integraliteit is het uitgangspunt. Dit betekent benutting als onderdeel van ruimtelijke ontwikkeling en gekoppeld met andere maatschappelijke opgaven zoals op het terrein van klimaat, energie, (grond)water en economische ontwikkeling, waarbij de verschillende functies optimaal zijn afgestemd. Bodemsanering los van ruimtelijke ontwikkeling is verleden tijd en (gebiedsgericht duurzaam) beheer staat centraal. Met dat beheer wordt bedoeld dat het grondwater niet buiten een afgebakend gebied verspreidt, dat de bron in ieder geval wordt gesaneerd, dat er een monitoringsregiem geldt en dat kwetsbare objecten worden beschermd (ik kom hier onderstaand op terug). Decentrale overheden zijn primair verantwoordelijk. Het rijk beperkt zich tot het borgen van zaken van nationaal belang bij het benutten en beschermen van

bodem en ondergrond. Korte tijdshalve: de situatie na 2015 is (als ideaalbeeld): a) de spoedlocaties zijn gesaneerd of worden beheerd; b) uitgangspunt van het bodemsaneringsbeleid is dat ruimtelijke dynamiek en economische ontwikkeling gezien worden als mede aanjager voor de kwaliteit van de leefomgeving; c) uitgangspunt is evenzeer duurzame benutting van de ondergrond en d) als gevolg van bodemsanering en duurzame benutting van de ondergrond een gestage verbetering van de leefomgevingskwaliteit, waarbij ook de verschillende (milieu) compartimenten onderling afgewogen kunnen worden.

Daarnaast wordt door het beheerregiem ook duidelijk waar de verantwoordelijkheid voor het grondwaterbeheer ligt. Dat betekent dat afkoop en vrijwaring als instrumenten belangrijk worden, juist ook bij het vergroten van mogelijkheden voor een efficiënte aanpak met grootschalige grondwaterverontreiniging. Nog onderzocht moet worden of het financiële instrumentarium aangevuld moet worden met een faciliteit voor het afdekken van restrycties. Dit alles om de omloopsnelheid van terreinen in het kader van duurzame ontwikkeling te bevorderen.

Ik ben van mening dat indien stagnatie van vervreemding van bedrijfsterreinen wordt geconstateerd de gebiedsgerichte aanpak mogelijk uitkomst kan bieden, hetgeen van belang is voor duurzame gebiedsontwikkeling(economisch voordeel). Het terug kunnen brengen van de terreinen in de markt vergroot ook het maatschappelijk nut.

Deze voornemens maken van de programmaperiode 2010-2015 een overgangperiode, waar voorgesorteerd wordt op het nieuwe beleid. Onlangs heb ik bijvoorbeeld een wetsvoorstel voor de introductie van gebiedsgericht beheer (op vrijwillige basis) in procedure gebracht bij de Tweede Kamer. Naar verwachting zal de Tweede Kamer dit najaar het wetsvoorstel behandelen. Een goede uitvoering van dit wetsvoorstel vergt ook wijziging van onderliggende regelgeving, zoals de Circulaire bodemsanering 2009.

Gewijzigde aanpak mobiele verontreinigingen

De belangrijkste wijziging van de Circulaire heeft betrekking op de invulling van artikel 38 uit de Wet Bodembescherming: de saneringsdoelstelling. Een belangrijk onderdeel van de saneringsdoelstelling is de invulling van het begrip 'zoveel mogelijk beperken van risico's', 'het beperken van maatregelen' en 'zo min mogelijk beperkingen in het gebruik van de bodem'. In de praktijk komt het er op neer dat de kosten van het managen van risico's gedurende vele jaren (eeuwig) ten gevolge van aanwezige bodemvervuiling en/of de kosten van het niet kunnen beschikken van de grond voor het gewenste gebruik tegen elkaar worden afgewogen. Ook wel genoemd het nagaan van de kosteneffectiviteit van een bepaalde saneringsmaatregel. Het gaat dus om de balans tussen de kosten en de baten van een bodemsanering

De nieuwe Circulaire maakt bij mobiele verontreinigingen een onderscheid tussen situaties waarbij de verontreiniging in het grondwater een risico vormt voor een kwetsbaar object en situaties waarin dit niet het geval is. In situaties waarbij nu of in de toekomst sprake is van een relatie tot een kwetsbaar object verandert er niets en wordt zoveel als mogelijk het gehele geval, bronzone en pluim, gesaneerd, indien nodig aangevuld met nazorgmaatregelen. In de situaties, waarbij nu of in de toekomst geen sprake is van een relatie tot een kwetsbaar object, adviseer ik u om anders met het begrip 'zoveel mogelijk beperken van de risico's' en daarmee met de bepaling van de kosteneffectiviteit uit de

**Directoraat-Generaal
Ruimte**
Directie
Leefomgevingskwaliteit

Kenmerk
LOK/2011054626

saneringsdoelstelling om te gaan. Hier past in het algemeen een zodanige intensieve aanpak van de bronzone dat er geen verdere nazorgmaatregelen nodig zijn. Naar mijn mening is deze aanpak gerechtvaardigd omdat door de toename in het gebruik van de ondergrond er geen stabiele eindsituatie in de tijd kan worden gewaarborgd. Monitoring van de pluim is veelal in deze situaties daarom ook niet doelmatig.

Indien er toch een grote restverontreiniging achterblijft dan wordt er in de beschikking aangegeven dat de restverontreiniging (inclusief pluim) op naam van de saneringsplichtige blijft staan en ligt er formeel dus nog steeds een publieke verplichting. In enkele gevallen waarbij er in de (nabije) toekomst toch risico's kunnen ontstaan ten gevolge van de achtergebleven verontreiniging kan er een monitoringsverplichting worden opgelegd.

De saneringsplichtige kan van deze verplichting worden gevrijwaard indien er sprake is van een gebiedsgerichte aanpak van verontreinigd grondwater. Hierbij is er een beheerder die de verantwoordelijkheid van de saneringsplichtige tegen betaling van een afkoopsom wil overnemen. De werkwijze van Stichting Bodemcentrum en Stichting Bosatex sluit hierop aan.

Het voordeel van een intensieve aanpak van de bronzone is dat eventuele humane en ecologische risico's direct worden aangepakt en dat verdere verspreiding (lees: nalevering) wordt gestopt.

Mochten er, om moverende redenen van het bevoegd gezag, maatregelen nodig zijn voor het beheer van resterende mobiele verontreinigingen zonder dat er sprake is van een relatie tot een kwetsbaar object, dan moeten deze bij voorkeur worden uitgevoerd door de beheerder van het desbetreffende grondwaterpakket. Mijn ministerie zal de implementatie van gebiedsgericht grondwaterbeheer en het kenbaar worden van gebiedsbeheerders actief bevorderen.

Bovenstaande aanpak past ook goed bij de gebiedsgerichte aanpak van verontreinigd grondwater waarvoor op dit moment een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer ligt. In dit wetsvoorstel wordt al voorgesorteerd op de situatie van na 2015. Kernpunten van de gebiedsgerichte aanpak zijn a) verwijdering van de bronzone; b) afbakenen van een gebied, waarbuiten de grondwaterverontreiniging zich niet mag verspreiden; c) beschermen kwetsbare objecten (bv. drinkwater innamepunten) en d) bevorderen natuurlijke afbraak van de grondwaterverontreiniging. Deze aanpak vult de gevals aanpak aan, is efficiënter en goedkoper en biedt de mogelijkheid voor het bedrijfsleven om als gevolg van de mogelijk tot het afkopen van de verplichtingen, juridische vrijwaring te krijgen en daarmee van de last van bodemverontreiniging verlost te worden. Voor de details verwijs ik naar de Memorie van Toelichting van het wetsvoorstel (kamerstuk 32712, nr. 3, vergaderjaar 2010-2011).

Vervolgens geeft de Circulaire handvatten voor het bevoegd gezag om een keuze te maken uit de gevals-, cluster- en gebiedsgerichte aanpak. De keuze hangt af van de verontreinigings situatie en de gebiedsontwikkeling.

Ik wil benadrukken dat de intensieve gevals aanpak van de bronzone bij mobiele verontreinigingen en de gebiedsgerichte aanpak niet strijdig zijn, maar elkaar kunnen versterken. Het zo goed mogelijk verwijderen van de bronzone betekent dat er niet of nauwelijks vracht (lees: nalevering) vanuit de verontreiniging plaatsvindt en dat daarmee de kans groter wordt dat de verontreiniging over een langere periode natuurlijk afbreekt, eventueel geholpen door in situ maatregelen.

**Directoraat-Generaal
Ruimte**
Directie
Leefomgevingskwaliteit

Kenmerk
LOK/2011054626

Hierdoor is de kans dat de verontreiniging zich buiten het gebied verspreidt kleiner en is de dreiging naar kwetsbare objecten beter te beheersen.

**Directoraat-Generaal
Ruimte**
Directie
Leefomgevingskwaliteit

Loodnormering

Uit recente onderzoekgegevens blijkt dat er een lagere opname van lood via voedingsgewassen is dan voorheen berekend. Bij bodemfuncties waarbij sprake is van gewasconsumptie (zoals 'wonen met tuin') betekent dit, dat pas bij een hogere loodconcentratie in de bodem de blootstelling kritisch wordt en tot effecten bij de mens kan leiden.

Daarnaast is door EFSA/JECFA (internationaal onderzoeksorganisatie) aangegeven dat er geen veilige waarde is voor de blootstelling van kinderen aan lood. Gezien het EFSA/JECFA advies is het zeer onwenselijk om thans hogere loodconcentraties in de bodem te hanteren als grens voor onaanvaardbare humane risico's. De wg NOBOWA deelt deze opvatting. Het gevolg hiervan is dat de concentratie aan lood in de bodem waarbij sprake is van onaanvaardbare humane risico's voor de bodemfunctie 'wonen met tuin' ongewijzigd blijft. Voor de overige gebruiksfuncties is er sprake van een beperkte verandering.

Kenmerk
LOK/2011054626

Ecologische risicobeoordeling

Op basis van recente onderzoeksgegevens en het advies van de Technische Commissie Bodem is de ecologische risicobeoordeling aangepast. Het ecosysteem is complex en laat niet eenvoudig de risico's en gevolgen van bodemverontreiniging zien. In de praktijk kwam het te veel voor dat het resultaat van stap 2 van de risicobeoordeling tot onaanvaardbare risico's en daarmee spoed, waardoor vaak het dure onderzoek in stap 3 moest worden uitgevoerd. Stap 3 biedt een keuze mogelijkheid om afhankelijk van de specifieke situatie ter plekke aanvullend onderzoek te doen. De beoordeling of dit noodzakelijk is wordt aan een deskundigen overleg voorgelegd. De verwachting is dat hiermee de uitvoering van de risicobeoordeling voor ecologie in veel gevallen is vereenvoudigd.

Bijgaand bied ik u de aangepaste Circulaire bodemsanering 2009 aan.

Hoogachtend,
DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU

Joop Atsma